

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 28.

A Reichsrath nem obstruál.

Két nappal ezelőtt ült össze az osztrák parlament a XV-ik ülészsakra. Nem a maga kivánságára, nem is az osztrák kormány óhajára, hanem a magyar miniszterelnöknek, Bánffy Dezső bárónak a követelésére. Azt akarta, hogy mutassa meg mégegyszer a hirhedt Reichsrath, hogy nem képes dolgozni, hogy eklatáns bizonyosságot szolgáltatson arra, hogy odaát megakadt az alkotmányosság gépezete. Akkor azután ő is kiüssza a keserű poharat, — amint Gajári nevezte — s benyújtja az önálló rendelkezésről szóló javaslatot, melynek segítségével öt esztendeig fenntartja még a vámközösséget. De ezt is csak utolsó esetben teszi, nem vehetik szemire, hogy könnyelmű államférfi lenne.

Hogy a Reichsrath a rövid életű XV-ik ülészsakban kiállítja magáról ezt a szégyenletes bizonyosságot, arról biztos volt a magyar miniszterelnök és még jobban félt tőle osztrák kollégája. Azért vonakodott összehívni a birodalmi gyűlést; ez volt egyik legnagyobb nehézség az augusztusi válságos napokban.

A magyar félhivatalos lapok e biztos tudatban előre hirdették, hogy csak néhány napig fog tartani az ülészsak, sőt határozott terminust is tűztek ki: október 8-án Bánffy benyújtja az új javaslatokat.

És ime kezdenek másképp alakulni a dolgok. Már a hétfői ülésről álmélkodva konstatálták a magyar liberális lapok, hogy milyen méltóságteljes volt a Reich-

srath gyászmanifesztációja. Meglepte őket az is, hogy milyen rendben ment végbe az elnökválasztás, 310 közül 205 szavazatot kapott az elnök, tehát a kormánynak határozott többsége van.

Azóta újabb és komolyabb jellegű hívek jöttek. A német ellenzék végrehajtó bizottságának *tulnyomó többsége* azt a határozatot hozta, hogy a kiegyezési javaslatokat *első olvasáson* keresztül bocsátja. Ezt a határozatot ugyan még jóvá kell hagyni az egyes német pártoknak, amelyek a végrehajtó bizottságban képviselve vannak, de a végrehajtó bizottság bizonyára értesülve van az egyes pártok hangulatáról.

Igaz az is, hogy az »első olvasás« még nem minden. A tavalyi novemberi tárgyalásokból megtanultuk, hogy az első olvasástól a másodikig beláthatatlan az út. Badeni is keresztül vitte — igaz, véres fejek és eltört csengők árán — a provizorium első olvasását, de a másodikat még ma sem érte el.

Azonban a német ellenzéknek a továbbiakra is megvan a maga terve. A »Neue Freie Presse«, mely évtizedeken át volt subventionált lapja a magyar kormánynak, de az augusztusi meleg napokban cserben hagyta Bánffyékot és a magyarság szolgálatát, ez a bécsi ujság főzi a terveket s vezeti a német egyesült ellenzék aktióját. A terv ugylátszik az, parlamentáris uton megakadályozni a 14-ik §. alkalmazását és meghonosítani egyúttal a Badeni-Bánffy-féle kiegyezést, melynek eredménye a két parlament asztalán fekvő 20 javaslat. És ebben minden párt együtt tart a németekkel.

Quid nunc?

Erre nem volt elkészülve a Bánffy-kormány, melynek léte e javaslatokhoz, vagy a fentebb említett öt esztendei provizorium-féléhez, de mindenesetre a Badeni kormánytól kicsikart engedményekhez van kötve. Mert a kvóta-emelés még ezen ugynevezett eredmények mellett is székébe kerülhet a kormánynak, de ezek nélkül még a mai magyar parlamentben sem állhat meg.

Bánffyt nem szokta cserben hagyni rafinériája. Most kétszeresen szükség lesz reá. Nem azért, hogy tovább is fenntartsa magát a kormányon, hanem, hogy megmentse a nemzet legvitálisabb érdekeit.

Ha a német pártok komolyan kitarának szándékuk mellett és az obstrukció helyett munkához fognak, akkor a válság megint Budapestre lesz áthelyezve.

Az állami uradalmak üzemi költségei.

Többször volt alkalmunk rámutatni az állami uradalmak jövedelmének aránytalanul csekély voltára, mely szinte gondolkodóba ejti mindazokat, akik még hisznek az állami gazdálkodás előnyös voltában.

Nem tartjuk az ellenkező nézetet, hogy az állam ne üzzön gazdálkodást, sokat, igen sokat hozhatnánk fel az állami uradalomnak feladataira vonatkozólag. — Az állami uradalomnak oly modoru eltulajdonítása pedig, a milyenről egy idő óta állami budgetünk évről-évre tanuskodik, a lehető legrosszabb gazdálkodás, mert ezáltal egy oly eszköztől fosztja meg magát az állam, melylyel szociális politikát üzhet.

Az államnak tehetségében áll uradalmait a legjobb szakemberekre bizni s mégis azt látjuk,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Felső leány.*

Irta: Várossy Gyula.

Kedves Gizám!

Bocsáss meg, hogy kedves falusi otthonokba nem mehettem át vizkereszt napján, ahogy mult levelemben azt megígértem. Oh, pedig mint vártam e napot, hogy kedves barátónői karjaid közzé repülhessek, hogy te elregélhessed nekem, nagy leánynak, három hónapi házias életednek boldogságait és keserveit s hogy azután összehasonlitsuk ama gondtalan idők élményeivel, melyeket a felsőbb leányiskolában együtt éltünk, honnét te három hó előtt hymen karjaiba szöktél, míg én megmaradtam felső-leánynak.

A szánkó már megvolt rendelve, a bundák készen, diákücsém, Gyuszi kisért volna el a másfélórás utra. Kivül bokáig érő hó, derűs égbolt és hideg levegő fölötte, csalogattak a kedves utra, melyre ünnepi isteni tisztelet után indultunk volna: midőn váratlanul megdermesztő katasztrófa ütött be.

Hallatlan a mi történt! Még most is bor-

* Mutatvány szerzőnek (kistéleki - csongrádmegyei — plébános, országgyűlési képviselő) Mosolygó lapok című illusztrációkkal díszített kötetéből, melyben újabb humoros elbeszélései vannak összegyűjtve. Ára 2 frt. Megrendelhető szerzőnél.

zalommal gondolok reá. El kellett maradni a regényes utnak, melyre oly régtől készülődtem s melynek romantikáját a legsötétebb próza váltotta föl.

Még most is zavart vagyok, pedig tegnapelőtt történt s alig birom gondolataimat rendezni. De megkísérlem e jégfagyasztó eseményeket történeti egymásutánban, átéltem és érzett keserőségeim minden árnyalatával, lefesteni.

Vasár- és ünnepnap, tudod lelkem, hisz akkoriban, midőn városunkban együtt látogattuk a felsőt, te is megselekedted. Nyolcz óráig szoktam ágyban lenni, mert a mise csak kilencz-kor van

És ime, mi történik? Anyám, ismered, kissé heves asszony, nagy zajjal törtet be káló szobámba, — tudod-e hány óra volt? reggel hat!!! — felkölt, kiránczigál nyugvóhelyemről, hogy azonnal talpra, mert a Vera megszökött!

A Vera megszökött!?! hült el bennem a vér. A Vera! A mi szakácsnénk és szolgálónk egy személyben! Én befelé akarék e kijelentésre fordulni, mert hajnali álmomban épen a jégpálya bálján Arthur karján vevék részt s fölébredéskor is oly kellemes reminiscenciáim valának, de mama újra fülembé dörgé: föl kisasszony! a Vera megszökött!

A legborzasztóbb valóra keltem föl. Mint villám cikázott át lelkemen a közel sötét, sőt viharosnak mondható jövő, mert tudám, hogy Verát, ki apám szerény jövedelmű hajlékában egyedüli szolgálattevő személy vala, bizonyos mértékig nekem kellend pótolnom.

Nemsokára megtudtam mindent és sirva fakadtam. Oh, miért is vannak kemény és hajthatlan szívü mamák! Most már jól emlékszem az egésze. Szombat este történt. Alkonyatkor eljött szakácsné-szolgálónkhoz a 61. gyalogezred honvéd káplárja, annál a századnál, hol az Arthur főhadnagy s kijelenté anyámnak, hogy a vőlegénye estére el akarja vinni a farsang legelső báljába, a »Zöld koszoru« vendéglőbe. Anyám e tisztességtelen kívánat hallatára föl akarta képelni mind a kettőt és a cseléd kötelességei fölül erős oktatást tartott.

Magam sem rokonszenvezem a cselédséggel, hisz oly piszkosak, bárgyak, tanulatlanok, nemcsak felső, de még alsó iskolába sem jártak, hozzá nyelvesek és szemtelenek, minő a mi Veránk is, kihez, ha közelednem kellett, mindég ibolyaparfümmel hintettem be a ruhámat, annyira érzett a konyhaszag rajta.

Mondom, engemet is kihozott a sodromból e káplár vőlegényes cseléd idomostalan óhajátása. Ő az első bálba: mikor most lépünk a farsangba s az uri nép még sehoh sem volt. Magam is elleneztem, — magamban. Mert én nem szoktam sem a konyhában megfordulni, ssm a cseléddel foglalkozni. Tudod, édesem, ez nem illik egy felső-leányhoz.

Anyám végtére is türelmét veszté s a harcztit kiutasítá. Vera azonban vacsora végzetével utána szökött s engem anyám epétől keserű hangon zavart ki reggel 6 órakor ágyamból, mintha én lettem volna az oka, hogy a »Zöld koszoru«-ban bált rendeztek.

hogy ezek jövedelme jóval alul marad a magánosok hason című jövedelmeinél. Az első negyedévi állami bevételek és kiadások kimutatása alkalmából a kincstári uradalmak budgetje fényes tanubizonysága ez állításunknak.

A pénzügyi bizottságban, mely ezen ügygyel a földművelésügyi költségvetés tárgyalásával kapcsolatban foglalkozott, szintén szó volt az állami uradalmak aránytalanul nagy üzemi költségeiről s *Mallekovics* Sándor fel is szólalt e miatt. Beszélt azon óriási kezelési és üzemi költségről, melylyel az állami erdők dolgoznak s felemlíti, hogy ezek a bruttó jövedelemből átlag véve 58 százalékot emésztenek fel, az ungvári erdőigazgatóság pláne 80 százaléknál többet is.

Az ilyen abnormis állapotokon mindenestre segíteni kell. Az állam mértőföldre menő erdőségei nem kísérleti telepek, ahol a költségekre nem lehetünk tekintettel, hanem egy hatalmas jövedelmi ágként kell hogy tekintessék.

A megrekedt obstrukció.

Mint bécsi előkelő lapok írják, a jelenlegi helyzet kulcsa egyedül az egyesült német pártok kezében van. Ezek most éjjel-nappal tanácskoznak, de eddig semmi megegyezésre sem jutottak. Többféle terv merült fel; azonban ezek közül a kiegyezéssel való bujósdit s így annak kerülő utakon megakadályozását a legtöbben méltatlan eljárásnak tartják. Javasolják mások, adjon a parlament új megbízást a kormánynak a kiegyezési tárgyalásokra. Ez meg éppen furcsa javaslat, mert hiszen éppen az ellenzék támadta meg legjobban a kiegyezést s most ő adjon új megbízást? Marad tehát egy út: az immár teljesen céltalan obstrukció folytatása. Céltalan dolog, de legalább logikus eljárás. Hiába, a rossznak meg van az a természete, hogy belőle megint csak rossz származik. S ha ez sem tetszik az ellenzéknek, akkor tessék elmondani a »Pater peccavi«-t s beismerni, hogy az obstrukció — hiába volt. Ez nem lesz következetes, de igenis józan eljárás. Ez a bécsi körök általános véleménye az obstrukcióról.

A képviselőház pénzügyi bizottságának ülése

Budapest, szept. 28.

A képviselőház pénzügyi bizottsága *Szell* Kálmán elnöklete alatt tartott mai ülésében tárgyalás alá vette a vallás és közoktatásügyi tárcza költségvetését (előadó: *Teleki* Sándor gr.)

A központi kiadásoknál *Komjáthy* felemlíti, hogy a központi igazgatási teendők végzésére több tanár van berendelve, a mely eljárást már a tanárhiányra való tekintettel sem helyeselheti. Ha a miniszternek szüksége van a központban erőkre, alkalmazzon rendes tisztviselőket s a tanárokat ne vonja el hivatásuktól.

Mallekovics utal arra, hogy *Komjáthy* által felemlített dolog, sajnos, valamennyi tárczánál jóformán rendszerré vált. Evvel a kérdéssel a bizottságnak nem egy tárczánál, hanem általánosságban kellene foglalkoznia.

Szell elnök általánosságban és elvileg csak helyesnek tarthatja, ha nem zárkózik ridegen el a központi adminisztráció a külső adminisztrációtól. A kérdést minden egyes tárczánál kell bírálhat tárgyává tenni s ott, a hol inkonvenienziák vannak, ehez képest járni el.

Mallekovics felvilágosítást kér a miniszterium új épülete, a miniszternek az University Extensionra vonatkozó tervei s az egyetemi építkezések ügyében.

Kossuth kevesli a miniszterium szakkönyvtárának gyarapítására előirányzott összeget.

Wlassics miniszter a felvetett kérdésekre válaszolja, hogy nem annyira tanárok, mint inkább tanfelügyelők vannak berendelve. A helyes adminisztráció szempontjából nagy bajnak tekintené szólni, ha nem adatnék alkalom arra, hogy kellő gyakorlattal bíró, az életet ismerő tanfelügyelők és tanárok nem lennének berendelhetők s a mennyiben beválnak, a központi személyzetbe befoglalhatók. Szólok határozottan kijelenti, hogy a berendelt erőknél sokat köszönhet s csak köszönettel veszi, ha lehetővé teszik, hogy a bevált erőket állandóan megtarthassa. Maga is elismeri, hogy a miniszterium mostani elhelyezése sokáig nem tartható. A tárgyalásokat erre nézve a pénzügyminiszterrel folyamatba is tette s reméli, hogy azok kedvező eredményhez fognak vezetni. Az University Extensionra vonatkozó álláspontját kifejtette azon leiratban, melylyel ez ügyre felhívta az egyetem figyelmét. Különösen a vidéki nagyobb városokban óhajtaná, hogy tudományos és művelő felolvasások tartassanak, a mire szólok nagy súlyt fektet. Az egyetemi építkezésekre vonatkozólag jelenti, hogy a második sebészeti kó-

roda építése a jövő évben meg fog kezdetni, hogy a központi egyetemi épület a jövő tanévre át lesz adható rendeltetésének, hogy a kolozsvári Karolina-kórház építése szépen halad s egy része a jövő év őszén már használatba lesz helyezhető s hogy az új müegytem a Lágymányoson, közvetlenül az új hid mellett fog épülni, a mire nézve a kisajátítási eljárás folyamatban van. A mi a miniszterium szak-könyvtárát illeti, maga örülne legjobban, ha erre nagyobb összeget fordíthatna.

Az előirányzat megszavaztatott.

Az országos közoktatási tanácsnál *Papp* Géza tulságosnak tartja a tanácsban azok számát, akik szorosán a tanügygyel foglalkoznak s kívánatosnak tartaná, ha a társadalom különböző köreiből is többen hivatnának meg.

Komjáthy ugyanily értelemben nyilatkozik.

Wlassics miniszter örömmel látja a közvéleményben azt az átalakulást, mely a közoktatási tanács fontosságát elismeri. Teljesen méltányolja előtte szólók felszólalását s rokonszenvezik a felvetett eszmével, de viszont teljes elismeréssel kell lennie azon szakemberek iránt, kik a közoktatási tanácsban dolgoznak.

A miniszternek a középiskolai tanterv revíziójára vonatkozó további kijelentései után, az előirányzat megszavaztatott.

A budapesti egyetemnél *Emmer* csatlakozván a miniszter tevékenysége iránt több oldalról felhangzott elismerő nyilatkozatokhoz, megjegyzi, hogy bizonyára nem a miniszter hanem gyakorlati oktatásunk feje, az egyetem az oka, ha közoktatásunk terén valami pangás, sőt visszaesés mutatkozik. A törvényhozás valódi bőkezűséggel bocsátja az egyetemek rendelkezésére az eszközöket s mégis Magyarország a tudomány egyetlen ágában sem játszik vezérszerepet s mindenütt pangás észlelhető. Tanáraink annyira elforgácsolják tevékenységüket, hogy a tudományoknak való élés reájuk nézve lehetetlenségé vált; a tanszabadság voltaképpen illusorius s az a milieu is, amelyben különösen a budapesti egyetem van, egyáltalában nem alkalmas a tudományok művelésére. Lehetőleg át kellene térni az angol rendszerre s a vizsgálatokat elválasztani az előadó tanároktól, hogy a tanulók a tárgyakból készüljenek, nem pedig a tankönyvekből, amelyek csekély kivétellel különben is igen alacsony színvonalon állanak. Olyan a szellem kevés kivétellel a tanárok között, hogy mellékvágyaik vannak; a volt egyetemi rektor épen az ellenkezőjét nyilvánította annak, amit Mommsen tett a litkos tanácsosi cím visszautasításával. Kérdi a mi-

Mások büneért így szenvednek az ártatlanok! Cselédünk nem volt, de halld tovább! Mamám röviden kijelenté, hogy apa szobája hideg, apa hidegben nem kelhet föl, meghüti magát, elmulasztja a hivatalt: fütsem be a kályhát.

Hallottál ily rémséges dolgot! Egy felsőleány kályhát fütsem be? Egy fekete, korommal, vagy mivel, bekent kályhát! Egy hideg kályhát, amelyben még nincsen tűz? No ezt nem élem túl! Sirtam, nem, többet követtem el: görcsösen zokogtam és Vera után kiáltottam.

Vera nem jött, a helyett anyám mérgesen rám támadt, hogy miért nem mozdulok, azt akarom-e, hogy apám tüdőgyuladást kapjon fölkelésekor?

Szomoruan mentem ki a konyhába, hol oly ritkán szoktam megfordulni s mig anyám a takaréktűzhelyen vesződött a tűzcsinálással, addig nekem tele rakta mindkét kezemet apró fával s belődítött.

Kályha felé soha életemben ity nehezen nem haladtam, pedig bizonyomra mondom, a meleg kemenczét nagyon szerettem, ha más fűti be. Lábaim ólomból valának s csak az atyám iránt érzett szeretet tartott vissza, hogy Vera után meg nem szöktem.

Minő begyújtás is volt ez! Erre nem tanítottak a felső iskolában. Könnyeim eloltották a meggyújtott gyufaszálakat. A fácskákat raktam én keresztbe, hosszába, ahogy begyújtási ihletségemben ezt legjobban elgondoltam; tettem alá is, fölé is, oldalra mellé is papirost. Beraktam a Pesti Hirlap egy havi számát, elgyújtottam egy csomag gyufát, a ruhám már-már tüzet fogott, csak a kemenczében

nem akart égni. Kezem, karom, még a képem, sőt a homlokom is fekete lett. Fejemet beleütöttem a vasba, ujjaimat fölszurta a fa szálkája, térdelés közben, akárhogy vigyáztam, fadarabka élével feküdt a térdemnek, végre is összekulcsoltam kezeimet, hogy szánja már meg kintlódásomat a Jézus. És az meg is szánta. A tűz e pillanatban vidáman lobogott.

Irma, készítsd elő a mosdó edényeket, szólito t meg anyám. Még ezt is? Hát még mit? Búsán néztem körül, ha akadna-e már valaki, ki e fölszólításnak eleget tehetne? Nem akadt. Vera még most is tánczolt a »Zöld koszorú«-ban — hólyagot kívántam a talpára, hogy jönné már haza! — Gyuszi, a hatodik gimnazista, kivel át akartam hozzád szánkozni, láttam, hogy a paplan alól nevet gyötrelmeimen, Bébus öcsém pedig nyugodtan aludt.

Odamentem Gyuszihoz és kormos kezemmel jól megczibáltam a fülét. Ne nevessem mikor én sirok és a cselédi munka terhe alatt majd összeroskadok. Gyuszi füle is fekete lett és fájt, elkezdett kiabálni, mire anyám bejött és összeszidott; apám fölébredt és pártomat fogta, én könnyeztem s kijelentém, hogy beleugrok a Dunába.

Még csak ez kellett! Apám, anyám, Gyuszi egyszerre támadtak reám. Esz nélkül mentem a konyhába vizért s az egyik lavort két darabban hoztam be — viz nélkül.

Gyuszi rám kiabált, hogy ő most miben mosdik meg s a paplant a fejemhez vágta, én vissza, erre anyám, — nagyon mérges volt szegény egész nap! — megrázta a bátyám üstökét, mire Bébuska is fölugrott s átkarolta a derekam, hogy engemet ne bántsanak. Oh,

a jó lélek! mennyire szeret?! A másik medencében azonnal hoztam neki vizet, hogy ő mosdójék meg legelőször — tudod még a mosdásnál is meg van a protekció! — de ő e kedvezésemet kereken visszautasítá, kijelentvén, hogy reggel félhétkor a favágók szoktak mosakodni.

Ebből is alighanem főispán, ha miniszterelnök nem lesz! A hálátlan a korai dolgok ellen oly szépen tud máris tiltakozni.

Átestünk a mosdásn is. Legelsőbb éa végezém el. Képemről annyi korom maradt a tál fenekén, hogy az egész családnak jutott belőle. Ez meggyugvásomra szolgált. Kárörvendezés miatt ne ítélj el, hisz azt tanultuk, a megosztott teher fél teher, tehát a megosztott korom s fél korom.

Jött a reggeli. Ujabb kin. Mig anyám a tejet és kávé hozta be, addig nekem a csészéket, poharakat kellett rendeznem. Szokatlan pálya reám nézve s így ne csodáld, ha apámnak sem adtam kávékanalat. Apám valamit szeliden dörmögött s maga hozott kanalat. Ügyetlenségem fölött elpirultam s nem nyultam a reggelihez, pedig nagyon szeretem a fölös kávé.

Ültem a széken s azt gondoltam, megpihenhetek. Dehogy. A diáknépnél nincs gonoszabb fajzat a kerek világon. Mikor Vera szolgált ki, egyikőjük sem ivott kávé után vizet, most hogy én állítottam be kályhafűtőnek, mind a két nebuló vizet parancsolt. De hogyan? Talán egyszerre? Megvárták, mig apám megissza; akkor Gyuszi parancsolt. Anyám intett s nekem a konyhai kannához kellett sietnem; szerencse, hogy volt bennük. Bébus, ebből alighanem rab-

nisztől, foglalkozik-e avval, hogy az egyetem bajai orvosoltassanak s mily irányban kívánja az orvoslást eszközölni.

Komjáthy egész terjedelmében osztja az előtte szóló által mondottakat. A fiatalság az egyetemet csak eszköznek látja arra, hogy a qualificationális törvénynek megfelelhessen. A hallgatóság jó része voltaképen nem is ismeri az egyetemet; még akik akarnak is tanulni, nem jelenhetnek meg a helyiségek szűk volta miatt az előadásokon; a tankönyvek igen alacsony színvonalon állanak s a mi jó tankönyvek vannak, különösen az orvosi fakultáson, azok hallatlanul drágák. A tanárokat nem szabad az üzlet posványába belevinni a vizsgálatoknak mostani tarthatatlan rendszerével s a temérdek vizsgálati díjjal. Reméli, hogy a miniszter módját fogja találni annak, hogy a vizsgadíjak általában eltöröltessenek s főleg az orvosi fakultásnál a stipendiumok szaporíttassanak. Felveti szóló a harmadik egyetem kérdését is, mert itt a budapesti egyetemen vajmi kevés azok száma, akik a tudományok művelésére törekzenek. Ebben a tekintetben sokkal kedvezőbbek a viszonyok a kolozsvári egyetemen. A harmadik egyetemet tisztán a magyar elem szempontjából állítsa fel a miniszter s ne hallgasson azokra, akik az ország határán kívánják az új egyetemet felállítani. Felhívja végül a miniszter figyelmét a budapesti egyetem más nemzetiségi ifjainak körében észlelhető államellenes irányra.

Mattekovics utal arra, hogy a jogi fakultásnak a doktorátusokkal való túlterhelése oda vezet, hogy a tanároknak még arra sincs idejük, hogy az előadásokra készüljenek; s az evvel a rendszerrel összefüggő általánosan ismert visszaélésekre. A doktorátust minél előbb szabályozni kellene azon az alapon, hogy ne legyen kvalifikacionális fokozat, hanem tudományos képzettség. Felhívja a miniszter figyelmét a villamosság tudományszakaszának jobban való tanítására s arra, hogy akár az egyetemmel, akár a műegyetemmel kapcsolatban minél előbb villamossági intézet állíttassék fel. Kiemeli továbbá, hogy az elektrokémia fontos és gyakorlati szakának nincs tanszéke.

Kossuth igen üdvösnék tartaná maga is, ha a vizsgálók elválasztatnának az előadótól, a miben rendkívüli jótétemény lenne a tanuló ifjuságra nézve.

Tomcsányi szintén egyetért az Emmer által mondottakkal s utal különösen az orvosi fakultásnál való rendkívüli megterhelésekre, a minek tulajdonítható a hallgatók számának

apadása, a miből előreláthatólag az orvoshiány további emelkedése fog előállani.

Neményi abban, a mi az egyetemen történik, természetes következményét látja annak az iránynak, a mely mindenben a dilettantizmust dicsőíti s az utilitárius szempontok előtt feltétlenül meghódol. Az orvos egyetemen a vizsgadíjak rendszere valóságos tilalomfát állít fel a szegényebb osztályok gyermekei számára. Még ha valahogy elvégezték is az egyetemet, újabb, merőben felesleges kurzust és vizsgát követelnek tőle, a mi további költségekkel jár. Általános az a feltevés, hogy ez a kurzus tisztán azért van felállítva, hogy bizonyos hónapokban legyen jövedelmes foglalkozásuk bizonyos tanároknak. Ez a külön vizsga a kör-orvosokra és járási orvosokra nézve tiszta abuzus; ebben a gyakorlat emberei teljesen egyetértéssel szólnak.

Wlassics miniszter természetesnek találja a bizottság meleg érdeklődését az egyetem iránt s mindig azon nézetben volt, hogy nem szabad elzárkózunk a szükséges áldozatok elől, a melyek lehetővé teszik, hogy az egyetem is lépést tarthasson a haladással. Köszönetet mond a hallott észrevételekért, a melyekből sokat fog értékesíteni. Bár némileg túlzottnak tartja az Emmer kritikáját.

Kisajátítás a Bazár-szorosért.

— A bizottság tanácskozása. —

Nagy volt annak idején a polgármester haragja, hogy a **Rendes Vilmos** bizottsági tag indítványával kapcsolatosan arra is rámutattunk, hogy a Bazár-szoros kibővítése végett megindított házvételek előmunkálatánál s a kisajátítás előkészítésénél nem voltak egészen elővigyázók, vagy nem értettek hozzá. Sajnos, ezen állításunk bebizonyult.

Igy pl. a **Hillinger és Tóth Ferencz** házakra nézve is kikeltt volna terjeszteni a kisajátítást vagyis be kellett vonni az ez irányú eljárásba. Jóllehet, hogy ezekre barátságos egyezség jött létre, a mely ugyan lehet kötelező az illető háztulajdonosokra nézve, de nem jogérvényes, mert a vétel a közgyűlés által elfogadva s a belügyminisztertől jóváhagyva nincs.

A törvény 41. §-a pedig azt mondja, hogy a kisajátítási terv megállapítása tárgyában keletkezett *jogerejű* egyezség, vagy határozat

volna, hogy **Vera** hazajöveteléig sem nem eszem, de még a hideg szobában is el lennék, csak ne kelljen őt helyettesítenem: de a családi méltóság és kényelem parancsa mást követelt.

A mézárszékbe való menetelre nagy ígéreték és rimázkodások közepette megfogtam a szomszéd lakosunk cselédjét. Ráállt. Hozott must, fát, vizet, zöldséget és sok egyebet.

Jobb érzelmeim ekkor támadtak a cseléd iránt. A jó Nánira tisztelettel tekinték, s kicsinyben mult, hogy kezem nem fogtam vele. E cselédtelenség mennyi áldozatot is követelt tőlem. Hej, **Vera**, **Vera**, ha vissza térsz, meghalsz! Megfojtalak.

Az ebédhez való tüzet anyám gerjesztette, én addig a szobákat — nem, nem merem ideírni, pedig megtörtént — söpröttem. Én és söprés! Ki eddig a söprüt és a vele való műveletet csak a magyar gyakorlatokból ismertem! Mit gondolsz, hogy esett ez meg? Én nem tudok számot adni róla, csak azt tudom, hogy nagyon szégyeltem magamat, s e miatt a szobák ablakát a spalétáblákkal bezártam, hogy az utcáról ne lásson be senki, tudod, akkortájt szokott a herczig **Arthur főhadnagy** is erre defilozni s a söprű egyik végével erre is, arra kanyarítottam egyet. Főleg az ágyak alá kanyarítottam s kész volt a söprés a sötétben. Én ugy hiszem, a felső leányoknak az illem a sötétben való söprését engedi csak meg.

Midőn kinyitottam a spalétáblákat, látom, hogy a szobában iszonyu por száll a tükörben, hogy a hajam gubancos, kitekintek az ablakon s a tulsó gyalogjárón egy sereg diák néz rám.

(Vége köv.)

szolgálhat a végrehajtás alapjául a bíróságnak. Ilyen jogerős határozat nincs. Így kezdhetik előlről, hogy ez pótolva legyen.

A másik hiba, a mit talán éppen előnynek vélték a városházán, az, amire **Rendes Vilmos** is rámutatott. A kisajátítandó terület meghatározva nincs, csak a házak és telkek száma lett felvéve. A főügyész e tekintetben ugyan azon véleményben van, hogy a miniszter 3 területre adta meg a kisajátítást s így ez nem okoz bajt, de az érdekelt tulajdonosok ez ellen kifogást emeltek, tehát a dolog bonyolulttá lehet igen könnyen.

Kimaradt továbbá a felterjesztésből azoknak az összegeknek a kitétele, hogy a megkísérelt egyezségnél mit ajánlt fel a város? A bizottságnak kellett ezeket pótolni.

A kisajátítás ügyében kiküldött bizottság tegnapi ülése igazolta ezeket.

Száhländer Károly elnöklete alatt jelen voltak a bizottság ülésén: **Frankó** Endre és **Bozóky** Béla bizottsági tagok; Nagyvárad város képviselőjében **Dús** László főügyész és **Istvánffy** István mint jegyző; **Mayr** Sándor képviselőjében: **Ficzek** Lajos ügyvéd, **Weiszlovits** Adolf és neje képviselőjében dr. **Sonnenfeld** Zsigmond és **Weiszlovits** Emil.

A helyszínén pótolták a hiányt, amennyiben a **Weiszlovits**-ház belterületét felmérték. Az újból megkísérelt egyezség célhoz nem vezetett, mert **Mayr** Sándor 180,000 frtot, **Weiszlovits** Adolf pedig 100,000 frtot kér; ennél lejjebb nem hajlandók menni. Sőt a bírói eljárásnál **Mayr** 200,000 frtot fog követelni.

A bizottság elsősorban is a kisajátítási tervnél bevette a város ajánlatát. A főutcza **Mayr**-házért 102,187 frt 43 krt, az apáca-utcza **Mayr**-házért 27,049 frt 47 krt és a **Weiszlovits** házért 67,815 frt 20 krt hajlandó a város adni.

A bizottság a **Weiszlovits**-ház telkét 317.49 négyszög öltre szintén bevezette.

A háztulajdonosok többrendbeli kifogást emeltek. Es pedig hangsúlyozták azt, hogy a miniszter leirata szerint Nagyvárad városának színházra és bazár építésére kisajátítási joga nincs, s a kereskedelmi miniszter a kisajátítást elrendelő leiratában csakis a Bazár szoros kibővítésére és a Bémertér rendezésére ad jogot.

Kifogásolják továbbá, hogy a kisajátítandó terület határvonala meghatározva nincs, pedig a törvény ezt előírja.

Dús László főügyész erre a kifogásra előterjesztette, hogy a mennyiben a kereskedelmi miniszter mind három területre elrendelte a kisajátítást, ez többé kérdés nem lehet.

Az érdekelték ezután kijelentették, hogy nemcsak a telkekre követelik a kártérítést, de minden egyéb követelési jogot fenntartanak.

A bizottság a tervet és összeírást megállapította és a feleket a törvény által előírt kártalanításra utasította.

Ezzel a bizottság este 6 órakor a tanácskozást berekesztette.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Október 1. Az orvos-egylet közgyűlése d. u. fél 5 órakor az Akadémia épületben.

* Változások az egyházmegyei papság körében. Folyó évi október 1-én a következő változások fognak történni az egyházmegyében: **Kovács** Márk debreczeni segédlelkész nagysza-

vallató bíró lesz, ki várta, míg leülök s azon pillanatban ő is egy pohárral követelt. Nem volt nyugtom. Apám dicsért, minő friss vagyok, anyám dologra természetemet emlegette, mire mind a két fiu, öt-öt percnyi szünettel újabb pohár vizeket parancsoltak.

Szüleimnek vigasztalásomra mondott minden dicsérete daczára megvallom, oly lassan szolgáltam és oly keserű lélekkel, hogy egy miniszternének is sok lett volna.

Reggeli multával gyötrelmeim végét reméltem. Bementem szobámba, hogy a reggeli istentiszteletre fölkészüljek. Kilenczkor szokott lenni s tízig tart.

Hiu remény! Anyám, ki egész nap mérges volt, szándékomat észrevéve, hirtelen betörtetett s komoly hangon kijelenté, hogy **Vera** távolléte miatt a mai összes elmenetelekről szó sem lehet. Míg új cseléd jön, a háztartás gondjai kettőnkre hárul.

És a Gizáékhoz való átrándulás? — kérdém elpityeredve. A szánkó és a bundák? Itthon maradsz, elbálozta **Vera** kisasszony; felelte kurtán anyám.

Sejtettem a kályhabegyújtásnál, de ez ünnepléses kijelentés mégis leforrázólag hatotta át valómat. Nem akartam binni saját füleimnek, de anyám észterítetett, s a mézárszékre hívta föl figyelmemet.

En, hogy husért menjek? Inkább meghalok! Egy felső-leány a mézárszékben! Méltó a világ kaczagására! Soha! Kik vannak ott? Csupa cselédek! S köztük egy bársony kabátos felső! Sztrájkot jelenték be. Anyám pedig azt, hogy akkor három királyunk szent ünnepén nem eszünk must. Én szívesen beleegyeztem

lontai coadjutorrá nevezetvé ki, helyébe *Kovács József* Szarvasról, ennek helyébe *Sztröiny Antal* Békés-Szent-Andrásról, ennek helyébe *Kovács Rezső* szent József-intézeti h. praefectus segédlelkései minőségben kinevezettek. *Heilinger József* a szent József-intézet I. praefectussává kinevezetvé, II. praefectus *Szabó Ferencz* belényesi segédlelkész lett, kinek helyébe *Barabás György* ujmisés küldetett. *Széles Elek* Endrőd-ről Zilahra, *Bogdánffy Géza* Békés-Csabáról Endrődre, *Besser Hugó* Tasnádról Békés-Csabára helyeztetek át; Tasnádra pedig *Némethy József* ujmisés küldetett ki segédlelkészül.

* **Szent Mihály napja.** A nyárnak hivatalosan is vége; örülünk az őszi verőfénynek. A fákról perog a megsárgult levél, oda hull kedvesére, a másik falevélre s a zizegő harasztal együtt hirdetik a hervadást. Tegnap este már 7 órakor szólaltak meg a harangok, hirdelve az őszi megérkezést s ennek hírnökét Szent Mihály napját. Régebbi emberek ilyenkor küzködtek a költözködés bajával; ma már ez is nem őszi szokás szerint megy, hanem a szabályrendelet paragrafusai szabják meg a dátumot. Mihály estéje alkalmából nem egy helyen ünnepelték a Mihályokat.

* **Ülések a városházán.** Nagyváradi város árvaházának felügyelő bizottsága ma, csütörtökön délelőtt 10 órakor ülést tart a városházán. — A városi szépművészeti és közlekedési szakbizottság szeptember hó 29-én délután fél 4 órakor tartja ülését több fontos ügyben.

* **A nagyváradi m. kir. honvédapród-iskola köréből.** A honvédapród-iskola ünnepélyes megnyitása október hó 4-én, királyunk nevenapján lesz, délelőtt 10 és fél órakor. Az eleinte tervezett külső ünnepélyesség, — a hazánkat és királyunkat ért mély gyász következtében — elmarad és csak az intézetben belül, csendben fog megtartatni haraszi *Bernolák* Károly cs. és kir. altábornagy, az I-ső honvédkerület parancsnokának, valamint a tisztikar és a növendékek jelenlétében. Hatóságok, egyesületek, előjáróságok és tisztikarok meghívása is ez okból marad el. Azonban az illető növendékek szülőit, valamint az intézet iránt érdeklődő művelt közönséget szívesen látják a megnyitáson. Az ünnepélyesség a főépület előtt felállított sátorban, *Veni sancte* val egybekötött tábori misével veszi kezdetét, mely után Ő Felségének szobrát fogják leleplezni. Ezután a növendékek felvonulnak az intézet dísztermébe, hol felolvassák nekik az intézeti szabályokat és a tanrendet. A honvédapród-iskola tisztikara következő: Az intézet parancsnoka: *Major Miklós* százados törzstisztjelölt, (kit városunk előkelő körei, s mindazok, kik vele érintkeztek, előzékeny, megnyerő modora és finom művelése miatt már ismernek és tisztelnek). A tanári kar: *Schwarz Géza* és *Hausser Henrik* századosok; *Losonczy Szabó Imre*, *Geöcze István*, *Scholtz József*, *Horváth Gerő* és *Beüdi Balogh Gábor* főhadnagyok; dr. *Fenyő Ármin* ezredorvos, *Aranyosi Aranyossy József* tábori lelkész, *Budaházy István* százados és *Palotai Ármin* hadnagy, kezelőtisztek. Az intézet állományába tartozik még egy törzsermester, 7 őrmester (felügyelő altisztek) és 45 házi szolgáló. A felvételi vizsgákat 26-án kezdték meg s 30-ig folytatják. Már eddig számos növendéket vettek fel.

* **Sokba került a világhír.** Nagyváradi fényüzéssel berendezett polgári iskolájában igen nagy összegbe került a világhír. Igaz, hogy olyan bőkezűséggel szerelték fel a gázvezetékét ez iskolában, mintha estélyekre épült volna a két emeletes ház. A városi tanács megsokalta a gázköltséget s a gázlámpák egy részét leszereltette. Meglátják, hogy így mibe kerül a világhír.

* **A kultuszminiszter a katolikus legényegylet kiállításán.** Dr. *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter tegnap

délben megjelent a katolikus legényegylet Rottenbiller-utczai házában, hogy az egylet felkérésére az ottani iparkiallást megtekintse. A minisztert az egyleti ház előcsarnokában *Schiffer Ferencz* dr. elnök, *Erdélyi Kálmán* másodelnök és a rendezőség fogadták. *Wlassics* megnézte a három termet elfoglaló kiállítást, azután az egylet dísztermét, az olvasó- és ebédlőtermeket és a kertel is megsejmelvén, vagy háromnegyed órai tartózkodás után az egyleti elnökségtől kísérvé, elhagyta az intézetet.

* **Kerületi gyűlés.** A központi esperesi kerület rendes őszi gyűlését ma d. e. 1/2 10-kor tartja *Palotán*. A gyűlés az elhunyt papokért szolgáló szentmisével veszi kezdetét, mely után a folyó ügyek kerülnek tárgyalás alá.

* **A régi idők emlékei.** A kaszárnyákat leszámítva, elmondhatjuk, hogy a hány épülete van Nagyváradi városának, mind rozoga, ócska. Kezdhajjuk a városházán, régi városháza, *Apolló*, *Sas*, *Zöldfa*, *Korona*, magtár, rendőrpépület, régi reáliskola, stb. Egyik rongyosabb mint a másik. Van ezeken kívül a városnak két külső rongy épülete: a Hágó- és a Wolfi-korcsma. Jövedelmeit alig hajtának, bérlő nem mindég akad, s hárszánja is valaki magát erre, adós marad a bérrrel, a felügyeletük is nehéz. A városi tanács ezen okokból elhatározta, hogy a két korcsma épület eladását javasolja a közgyűlésnek.

* **A csillagvizsgálók egyesületének tagjai** tegnap délután a fizikai intézetet látogatták meg, ahol *Eötvös Loránd* báró tartott előadást az általa felállított nehézségi elméletekről. Ez alatt a hölgyek a Park Clubban voltak. Este gazdag vacsora volt az István főherceg szalóiban. Tulajdonképen a főváros hívta meg a társaságot már régebben, de az országos gyász miatt vendéglátók gyanánt a budapesti tagok szerepeltek. Jelen volt *Márkus* főpolgármester, *Halmos János* polgármester is. A vacsoránál felköszöntők hivatalosan nem voltak, csak rövid, barátságos szavakkal *Márkus* főpolgármester üdvözölte a vendégeket. *Weisz* (Bécs) a főváros bámulatos fejlődését fejtegette, *Eötvös* báró a csillagvizsgálók egyesületének virágzását kívánta. Szellemes felköszöntőt mondott *Nyren* a hölgyekre, *Hartung* a főpolgármesterre és *Dunér* a budapesti tagokra és első sorban *Lakits* és *Kövesligethy* tanárookra. Tegnap délben a vendégek tulnyomó része Orsovára utazott.

* **Uj katolikus körök.** A m. kir. belügyminiszter az *ajaki* és *szakcsi* katolikus körök alapszabályait megerősítette.

* **Egyházi tanácsbíró választás.** A debreczeni ev. ref. egyházkerületben most van a világi tanácsbírói állás betöltése. A napokban bontották fel a beérkezett szavazatokat. A beérkezett 718 szavazat közül *Szunyogh* Szabolcs ország. képviselő kapta a legtöbb szavazatot: 311-et és *Luby Géza* 131-et; a többi jelöltekre elenyésző csekély szavazat jutott. A két legtöbb szavazatot kapott *Szunyogh* Szabolcs és *Luby Géza* között okt. 15-én új szavazás lesz.

* **Tanítóit kinevezések.** A vallás és közokt. ügyi m. kir. miniszter *Osztróvszky* József és *Vidikán János* okleveles tanítókat állami rendes tanítókká nevezte ki az előbbi a fakerti, az utóbbit a dumbrovczai állami népiskolához.

* **Magyarország legnagyobb földbirtokosai.** Magyarországon a legnagyobb földbirtokos maga a magyar állam, melynek 2,816,418 kat. hold földje van körülbelül tizedrésze a művelés alatt levő összes területeknek. A magánbirtokosok között herceg *Eszterházy Miklós* az első, akinek 421,053 hold birtoka van. A grófok között leggazdagabb gróf *Schönborn Ervin* 216,021 holddal, utána jön gróf *Festetics* Tasziló 135,541 holddal. A részvénytársaságok között az osztrák-magyar államvaspálya 235,158 holddal, utána ötödik sorban következik *Köbör* Fülöp herceg, mint 214,848 hold földnek a tulajdonosa. A leggazdagabb főherceg *Frigyes*, kinek 157,731 hold földje van, míg az uralkodó család magyarországi birtoka 96,912 holdat tesz ki, *József* kir. főherceg pedig csak 55,930 hold. E szerint a vallásalap, melyet a kultuszminiszter kezel, háromszor akkora. A főpapi birtokok közül pedig legnagyobb a nagyváradi róm. kath. püspöké, 189,933 hold,

ezután következik a nagyváradi gör. kath. püspöké 130,808 holddal, azonban mindkettőnek háromnegyed része kevésbé értékesíthető erdőség. Az izraeliták közül a legnagyobb földbirtokos báró *Schossbegrer* Zsigmond 25,127 holddal, azután jön *Popper* Ármin és a *Bertold* bárók külön-külön 25,900 hold földdel. A városok közül a legnagyobb földbirtoka Szabadka városának van: 166,076 hold 1480 □ öl utána *Debreczen* városának van: 91,618 hold. Ezután következik *Szeged* 72,427 holddal. A magyarországi birtokok nagyság szerint következőleg oszlanak meg: 50 ezer holdtól lefelé 30,000 holdig harminczegyetek van, 30,000 holdtól 20,000 holdig ötvennegyetek, 20,000 holdtól 10,000 holdig 151-nek, 10,000 holdnál többje van 46 tulajdonosnak; 10,000 holdtól 5000 holdig 266-nak, 5000 holdtól 1000 holdig 1655-nek és 1000 holdtól 755 holdig 981 földbirtokosnak van. Egész Magyarországon tehát csak 3191 nagybirtokos van.

* **A Körörsz védművek kiépítése.** Nagyváradi város közgyűlése elhatározta, hogy a Körörsz mentén kiépíteti a szükséges parteródítések. Ezek a következők: a *Parobek-gát*, a *Városliget* melletti védmű tovább építése, a *Párispatak* betorkolásánál levő védmű, a felső vasúti hídttől szükséges védmű. Az ezekhez szükséges anyag 31,823 frt 15 kr, a bedolgozás 5690 frt. Ennek a költségnek a kerületen belül leendő kiépítés keresztülvitelére utasította a tanács a városi mérnöki hivatalt.

* **A katonák meleg vacsorája.** A delegáció határozatához képest, a hadügyminisztérium most rendelkezést adott ki, a mely szerint 1899. év január 1-től kezdve hetenkint öt napon, fejenkint és naponkint egy krajczárt számíthatnak fel a katonai alosztályok, a mely összegből a katonák meleg vacsorájának költsége lesz fedezendő. Ezen az összegben felül a hét két napján, (kedden és pénteken) a pénzzel meg nem váltható főzelék-konzervet kapja a katonaság. Ez az összeg az étkezési pénz növelésére fordítandó s természetben kiszolgáltatandó vacsora előállítására fordítandó. Az étkezési pótdíjnak a legénység kezéhez való kifizetése csak kivételesen engedhető meg. Az egyes csapatokra bizzák, hogy a rendelkezésre álló pénzüsszegekhez mérten, esetleg az étkezési pénz-megtakarításokból és a legénységi zöldsüveg kertek hozadékából, naponkint a legénységnek vacsorára levest, vagy főzeléket, lehetőleg téstát szolgáltatasson. A főzéshez szükséges fát szintén 1899. január 1-étől kezdve számíthatják fel.

* **A Német császár ázsiai útja.** Berlinből most közlik *Vilmos* császár ázsiai utazásának megállapított programtervezetét, mely a következőket foglalja magában. A császár mintegy száz személyből álló kísérettel utazik. Ebbe a kíséretbe nem foglaltatik benn a papság, mely a jeruzsálemi lutheránus «Mégváltó-templom» felszentelésére a Szentföldre érkezik és saját költségén, saját veszélyeztetésével utazik s csak Jeruzsálemben lesz a császár vendége. A császár keresztül utazik Konstantinápolyon, ahol a szultán ünnepélyesen fogadja. Innen a *Márvány-tengeren*, a *Dardanellákon* s az *Égítengeren* mindenütt a partok mellett hajózva, érinteni fogja *Beirut*, *Tyros*, *Sidon* városait egész *Haifa*ig. Itt október 26-án kikötnek és szárazon mennek tovább először *Jaffába* s innen egyenesen Jeruzsálembé. Október 29-én érkezik *Vilmos* császár a szent városba. Okt. 31-én a reformáció emléknapiján lesz a *Mégváltó*ról nevezett lutheránus templom felavatva, ezután *Jerichet* és *Bethlemet* látogatja meg a császár. Visszautaztában bejárja az egész *Palesztina* nevezetesebb helyeit, *Názarethet*, *Tiberiást* és a *Kaparnaumi* romokat. *Haifából* hajóval megy *Beirutba*, hol kiköt a hajó, innen *Damaskusba* és a *Libanon* vidékére utazik a császár s onnan visszamegy *Jaffába*, honnét november 15-én hazaindulnak.

* **A Schlauch-tér veszedelme.** A távbeszélő-huzal sok bajt okozott már is a Schlauch-téren. A sodronyokat érő fák galyait le kellett pusztítani. Ezért a tanács utasította *Róth* János telefon tulajdonost, hogy záros határidő alatt helyezze át a teleion vezetéket. *Róth* János, hivatkozva arra, hogy új évkor úgy is átveszi az állam a nagyváradi telefont, halasz-

tási időt kért a vezeték áthelyezésére. A városi tanács a kérelmet elutasította és pedig két indokból. A fák a további pusztítás esetén kivesznek. Átkell helyezni mielőbb a vezeték azert is, nehogy az állam az átvétel után azon kifogást emelje, hogy a vezetékek szerzett jog alapján futnak keresztül a fák között.

Felkérjük előfizetőinket, kiknek előfizetése a hó végén lejár, annak mielőbbi szives megújítására, nehogy a szétküldésben fennakadás történjék.

* **A nóta vége.** Hétfőn este mulatott Kiss József szent-jobbi lakos utoljára a korcsmában s talán érezte is, hogy utoljára kurjongatott, hogy az utolsó kortyokat küldözgeti le örökké száraz torkán, mert ezen az utolsó éjszakán igazán szertelen dolgokat vitt véghez, amivel a körülötte ülők türelmét a végletekig fokozta. Azután birokra is ment, egy-egy részeg csoportba befurakodva hatalmasan kezdett öklözödni, aminek a vége az lett, hogy Kiss János egyszerre hasba szúrva holtan rogyott össze. A tettes bizonytalan, ámbár számtalan elfogatás történt. A törvényszéki boncolás melyre, Korn Lajos kir. ügyész utazott ki, ma fog megtartani.

* **Öngyilkos leány.** Keddi számunkban megemlékeztünk arról az öngyilkosságról, amelyet egy Mari nevű pinczér leány követett el. A rendőrség részéről tegnap tartották meg a hivatalos eljárást. Kihallgatták a leányt, aki öngyilkossága okául elkeseredettségét hozta fel. Megállapították egyúttal azt is, hogy a Mari nevet csak az üzletben kapta s hogy valódi neve Gál Juliska. A leány tizenöt csomag gyufának a mérget itta ugyan meg, azonban azonnal észre vették s így megmenthették.

* **Ki a bűnös?** Furcsa ügy került tegnap a rendőrségre. Egy bonyolódott ügy, amelyben egyelőre még nem lehet megállapítani, hogy ki a bűnös. Az eset a következő: Homorog község már régebbi idő óta sertés-zár alá van véve. S így innen sertéseket elszállítani csak is levágásra lehet, ezt is csak alispáni engedéllyel. A múlt szombaton nyolcz darab sertést hoztak be homorogról, amelyeket a kiállított passzus szerint Frölich János hentes vett meg. Azonban ez a passzus hamis volt, amennyiben Frölichnek semmi nemü tudomása nem volt a sertések vételéről, hanem azt itt bent felhajtották a vásárra mindjárt hétfőn s el is adták azokat egy vendéglősnek négyszáz forintért. Az ügyről azonban a rendőrség tudomást vett s a feleket azonnal beidézte, nyomozás alkalmával kislült, hogy a sertések Nemes Ádám homorogi lakosnak a tulajdonai voltak s most már a negyedik kézben vannak. A terheltek azonban tagadnak s még idáig nem lehetett megállapítani azt, hogy az első hamis passzust ki állította ki. A sertéseket zár alá vették, sőt nem lehetetlen, hogy azonnali levágatásukat is elrendelik.

A vevőközönséget értesítjük, miszerint Fábry Testvérek üzleteiben az őszi idényre kalapokban újdonságok 75 krtól 6 frtig, uri, női és gyermek Carlsbadi cipők mintegy 7—8 ezer pár továbbá keztyük, harisnyák, nyakkendők, fehérneműek stb. megérkeztek meglepő nagy választékban, minek következtében különösen kalapok és cipők rendkívüli olcsó áron árusíthatnak el, miért is mindenkinek érdekében áll bevásárlásait csakis Fábry Testvérek üzleteiben eszközölni.

Szerelem és hideg vas.

— Békéltetési tárgyalás. —

A feleség: Móni! Emlékezzél szerelmünkre . . .
A férj: Hallgass! . . . Süsd le a szeméd! Egjen ki az orczád!

Az elnök: Ugyan, ugyan! Fégezze indulatát! Legjobb lesz, ha kibékülnek.

A férj: Soha! Soha! Rendeljük el, hogy menjek az Ördög-szigetre; elmegyek. Kössenek guzsba, állítsanak az inquizició elé: nem ellenkezem. De ezzel az asszonnyal ki nem békülök . . .

Kérem! Öt évig éltünk nyugalomban, boldogan, Szorgalmasan dolgoztam, hogy feleségemnek minden óhaját teljesíthessem. Kihuztam egy nap tizenöt-husz fogat és a pacziensek pénze mind az asszony zsebébe vándorolt. Mert szerettem őt . . . Egyszerre aztán lecsapott a menyő! Belenéztem a tükörbe és akkora szarvakat vettem észre a fejemen, hogy szerettem volna felöklelni az egész világot. Oh, elnök ur, ha ön akkor belém látott volna! . . .

Ugy történt az eset, hogy sakkoztam a Szegedi-kávéházban. Este nyolcz órakor megkaptam a harmadik mattot . . . Fejembe nyomtam a czilinderemet és rohantam hazafelé. Utközben a czilinder nagyon nyomta a homlokomat. Mi történhetett? Vagy a czilinderem lett kisebb, vagy a fejem lett nagyobb, de valaminek kellett történnie.

Leveszem a czilindert és tessék elképzelni esudálokzásokomat: béléseben egy levélre bukkantam. Oh, hogy minek is bukkantam rá! Hogy minek is vettem le a czilinderemet! . . .

Itt a levél! Gondosan megőriztem. Tessék megengedni, hogy fölolvassam.

„Édes Muczukám! nem bírom ki tovább! . . . Látni, ölelni, csókolni szeretnék! Küld el hazulról azt a vén szamarat. Este kilenczkor nálad leszek. Pá! Ezer puzsi! Adolf.”

Magától értetődik, hogy az a szamar, akiről a levélke említést tesz, éu vagyok. Muczuka: a feleségem. Csak azt nem tudom, hogy ki az a nyomorult, aki velem kézbesíteti a szerelmi leveleit — az én saját külön feleségemnek.

Szívem nagyot dobbant, fejem megfájdult, az örület környékezett . . .

— Nyugalom, Móni! Türtőztessd magad! — mondok és leküzdve a bensőmben duló vad indulatokat, a levelet visszatettem a helyére s úgy nyitottam be a lakásomra.

Muczuka lesegítette rólam a felöltőt, a nyakamba csimpaszkodott és összecsókol . . . Szerettem volna leharapni az orrát; de nem harapom le, gondolám. Legyen orra és szagoljon!

Vacsorához ültünk. Étvágyam volt, de nem tudtam enni . . . Azaz hogy nem volt étvágyam és mégis ettem, nehogy eláruljam magam . . . Egyszerre csak megszólalt az édes:

— Mónikám! Leragadnak a szemeim. Vacsora után azonnal lefekszem.

— Nyolcz órakor?! . . .

— Hogyan? Még csak nyolcz óra . . . Tudod mit: Mónikám? Csinálj magadnak egy jó estét: mulasd ki magad . . . Menj az orfeumba.

— Egyedül! Nélküled!

— De mikor olyan álmos vagyok.

— Jól van; elmegyek.

És elmentem. De nem az orfeumba, hanem a szomszédi kávéházba. Megittam három knikebeint, amivel egy kissé lecsillapítottam a keblemben háborgó hullámokat.

Kilencz órakor hazamentem, alig híven, hogy már otthon találok azt a bizonyos Adolfot . . .

Nem csalódtam Amint benyitottam az előszobába, ott láttam Őt. Épen a felöltőjét tette a fogásra. Nyápicz emberke, nagy orral és elálló fülekkel. Csak látásból ismerem. Minden este ott kibiczel mögöttem, amint sakkozom.

No ezzel a vékony dongáju legénykével könnyen fogok végezni, gondoltam magamban. Ráivalltam:

— Ki az úr? Mit akar az úr?

A meglepett hősszerelmes halálra ijedt, majd hirtelen a pofájához kapott.

— Kérem! A fogam fáj . . .

— A foga fáj? . . . Miért nem mondta előbb! . . . Jöjjön a műtermembe.

És nehogy elmenekülhessen, vittem magammal és belekényszerítettem a karosszékebe.

— Melyik foga fáj?

— Ez a felső! (És egy egészséges fogra mutatott.)

— Ez? No majd segítünk a bajon . . .

— Nem akarom kihuzatni . . . Szüntesse meg a fájdalmakat egy kis kokainnal. Hálás leszek!

— Megbolondult az úr? Ha megszüntetem a fájdalmat egy-két órára, holnap újra kezdődik. Ki kell azt huzni. Hideg vas neki! . . .

— De, kérem, én nem akarom kihuzatni.

— Értem én már az eféle ellenkezéseket. Mindegyik paciens így szokott beszélni. De én ismerem a magam kötelességét. Ne legyünk gyávák! Egy-két pillanat s a fogfájásnak örökre vége.

A czingár legényke föl akart ugrani, de én vasmarokkal visszaültettem.

— Uram! Segítségért kiáltok!

— Csak tessék!

— Megvallok mindent . . . Bocsásson meg . . .

— Ne valljon meg semmit. Tudok mindent. A foga fáj? Ki kell huzni. Punktum!

Aztán neki feküdtem és hiába volt minden kiabálás, rugdalózás, három percnyi keserves munka után kihuztam az egészséges fogat. A jeles férfit ordított mint a sakál; homlokáról csak úgy csurgott a verejték.

— Így ni! Készen vagyunk! . . . Most pedig öblögesse a száját, nyomorult! És vegye tudomásul: ha még egyszer átlépi házam küszöbét, itt hagyja mind a fogát!

Ez az én történetem! És ezek után kérdem az elnök urtól: kibékülhetek-e a feleségemmel? . . .

Soha! Soha!

(P. H.)

Gulius.

SZINHÁZ.

Az utolsó előadás.

Virágos, bokrétaözön, folyton megismétlődő tapsok és kihívások, szünni nem akaró éljenzések — ez volt a tegnapi est képe. Az őszinte rokonszenv nyilvánult mindkét félről. A színészek oly tüzzel játszottak, mint még talán soha, a közönség olyan zajos ovációkban részesítette őket, a minőben soha.

Zsufolásig megtelt a szinkör, a karzat még ezen is tul, a mi néha kissé hangos eszmecserére vezetett a legcsöndesebb jelenetek közepette.

De ez nem gátolta a hálás puplikumot abban, hogy rögtön utána zajos tapsokkal ne üdvözölje a kilépő Székely Irént, Perényi Margitot vagy Nyárait.

Ők hárman bucsuzhattak el legméltóbban az egész társulat nevében; hiszen az egész idényben ők kapták a legtöbb tapsot.

Székely Irén volt különösen az ünneplések központja. Mikor megjelent a szinpadon, virágos hullott alá a karzatokról (a mit egyébiránt nem ártott volna ügyesebben rendezni, ha már belevágtak) s a zenekarból négy szebbnél-szebb hatalmas virágajándékkal lepték meg, a melyekhez még a II. felvonásban egy csokor járult. Minden nagyobb énekszámát megismételtették, csaknem minden szavát megtapsolták, a mit különben a művésznek egész évi fényes alakításával bőven megérdemelt. Tegnapi fellépte méltóan fejezte be ezt a sorozatot.

Hasonló lelkesedéssel üdvözölték Perényi Margitot, két remek csokrot kapott. Kedélyes játék, üde hangja nagyon is eszünkbe juttatta, hogy mennyi élvezettől veszünk bucsut. A bánatos

közönség meg is ujrátartta még a tánczait is s a kihívások nem akartak véget érni.

Persze kihívásban legtöbb része *Nyárainak* volt a csunya czopfos kuplék alkalmából. Volt ezek közt néhány igen sikerült, de a közönség egyforma elragadtatással fogadta buzgalmában valamennyit s egy időre egészen megakasztotta az előadást. A kritikusoknak szentelt bucsuszózatát részünkről köszönjük; viszont kívánunk »jó éjszakát« és szép álmokat — karzati kritikusról.

Bokrétát kapott *Margó* Zelma is, tapsokat is bőven. Egyszer nagyon tulozta ugyan a párisi sikkes mozdulatokat, no de ezt azt énekszámát annál többször megújráztatták. Éneke, játéka megfelelő volt.

Kassai ismét azzal a sikerrel énekelt és játszott, amivel máskor szokott. Tisztársai (*Fataki, Heltai, Marosi, Váradí*) a nem nekik való énekszerepekben aránylag jól állották meg helyüket.

Leövey Leó komikuma is hálás közönségre talált.

Kivülök részt vettek még a bucsu előadáson *Mezei, Lányi, Hatala* Györgyike, *Vank, K. Árpási, Solti* és *Baróti* Irma.

Szóval a bucsuval a közönség is, a társulat is meg lehet elégedve. Ohajtjuk, legyen a kolozsvári előadásoknak mindig akkora publikuma, mint a milyen itt volt az utolsó estének s jövőre jöjjenek közénk a tagok olyan jó kedvvel, mint a mily kedvező utóhangulatban távoznak. R—r.

Beszámoló.

Az elbucszó társulattól vettük a következő sorokat:

A kolozsvári országos Nemzeti Színház f. év május hó 6-tól szeptember 29-ig összesen 156 előadást tartott; és pedig 137-et este, 19-et délután. Bérletben volt 136 és általános bérlet-szünetben 1 előadás. Jótékony célra 2 előadást engedélyezett az intendatura, (*»Iparos menház«* és *»Izr. nőegylet«*) a melyek szépen jövedelmeztek a humánus egyleteknek.

Színre került összesen 97 mű és 16 *tragedia* és *dráma* 18 estén; 19 *színmű* 31 estén; 10 *vígjáték* 12 estén; 15 *bohózat* 28 estén; 5 *opera* 10 estén; 19 *népszínmű* 23 estén; 13 *operette* 34 estén.

Volt a 97 mű között 23 újdonság és pedig: *Katonadolog*. Az ördög mátkája, *Folt* a mely tisztit, A császár ezredese, *Négy évszak*, *Kukta-kisasszony*, A varázsgyűrű, A kikapós patikárius, *Diplomás kisasszonyok*, *Coulisset ur*, *Crampton mester*, A nagybácsi, *Péntek este*, A gésák, *Mária bátyja*, *Szabadulás*, *Feri kisasszony*, *Pry Pál* megházasodott, 1848, A bibliás ember, A nőszabó, *Bohém-világ*, *Talmi herczegnő*.

Vendégek voltak *Kresz* Irma (1), *Fehér* József (7), *Ujházi* Ede (7), *Nádai* Ferencz (2), *Váradí* Margit (3), *Ivánfi* Jenő (6), *Fái* Szeréna (7), *Krémer* J. (1), *Fenyvesi* Emil (4), *Murányi* Juliska (1) és *Sebes* Vilmos (1).

Legtöbb előadást értek: A gésák (11), 1848 (9), A varázsgyűrű (6) és a A kukta-kisasszony (6).

A színekért 82,432-en látogatták, amely számból 28,854 a karzatra esik. Megjegyzendő, hogy a míg a földszinti és emeleti páholy összes ülő és álló jegyek csak *egyszer* keltek el, addig a karzati jegyek (144 ülő és 300 álló) *20 esetben* adattak el teljesen.

Bevégezve jelentésünket, hálásan gondolunk *Nagyvárad város közönségére*, mely *törekvéseinket* lankadatlan kitartással pártolta; de csonka volna e jelentés, ha meg nem emlékeznénk a *sajtóról*, a színészeknek e lelkes

munkatársairól, kik feladatuk magaslatán objektivitással, ügyszeretettel és folytonos érdeklődéssel kísérte munkáikat, netáni sikereinknek mindenkor hathatós tényezői voltak. Fogadják köszönetünket.

A viszontlátásig.

Nagyvárad, 1898 szept. 29.

Az igazgatóság.

A magunk részéről viszont köszönetünket kell kifejeznünk azért a figyelmes előzékenységgért, a melyben az igazgatóság a sajtó képviselőit mindig részesítette. Ilyen körülmények közt nem volt nehéz feladat »ügyszeretettel és folytonos érdeklődéssel« kísérni oly munkát, melynek sikerét a tapintatos vezetés előre biztosította.

EGYESÜLETEK.

Az orvosegylet szakülése. Meghívás. A »Biharmegyei orvos-gyógyászati- és természet-tudományi-egylet« folyó évi október hó 1-én délután fél öt órakor (Uri-uteza, Akadémia) szakülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezenel meghívom. Kelt Nagyváradon, 1898 szeptember hó 27-én. Dr. Berkovits, egyleti titkár.

Igazságszolgáltatás.

Agyon ütötte kapával a barátját.

Két évvel ez előtt a kolozsvári országuton halva találtak egy embert, akinek a fején egy nagy vágás volt, amelyből még akkor is, amikor megtalálták, folyt a vér. Ezen seben kívül még hat más seb volt a boldogtalan ember testén.

A nyomozás megindult s a tettest a csendőrség néhány nap mulva kinyomozta *Misztli* István személyében.

Misztli a bűncselekményt részben beismerte. Beismerte, hogy a szerencsétlen embert, akivel ő egy korcsmában együtt mulatott, heves szóváltás után egy kapával föbe verte, aminek következtében az meg is halt.

Ennyit vallott be, a több hat ütésről tudni nem akart.

A törvényszéken a végtárgyalást a tavaszon tartották meg.

Misztli a törvényszék előtt is megmaradt ezen vallomása mellett.

Beismerte, hogy áldozatát föbe vágta s hogy az azonnal meg is halt, azonban a többi hat vágást ott is tagadta.

A megtartott végtárgyalás után a törvényszék *Misztli* négy esztendei fegyházra ítélte.

Az ügy felkerült a kir. táblára is.

A kir. tábla a törvényszék ítéletét feloldotta s elrendelte 9 vádlottnak újabbkihallgatását. A tábla az áldozat testén talált más hat sebre kívánta kihallgatni a vádlottat, azonkívül elrendelte, hogy a vegyvizsgáló bizottságot is keressék meg.

A törvényszék a második végtárgyalást tegnap tartotta meg.

A vádlottat ismételtén kihallgatták, azonban az megint csak megmaradt azon vallomása mellett, hogy ő csak egyszer ütötte.

A vádlottat *Misztli* István a törvényszék másdd ízben is *négy esztendei* fegyházra ítélte.

Monstre pénzhamisítási bűnpör. Az utóbbi években Magyarország felső vidékén, de még inkább Galiczia keleti részén, ha tizes bankó került elő, szinte bizonyosra lehetett venni, hogy hamis. De nehéz volt boldogulni a hamisítványok felismerésénél, mert a leggyakorlatibb sem igen vette észre, hogy rossz bankó van előtte. Rendkívül ügyes utánzatok. Nyomozni kezdtek mindenfelé s hosszas kutatásra rájöttek, hogy a hamis tizforintos bankjegyeket lengyel zsidók hozzák forgalomba. A kit legelőbb rajtacsíptek, Heilbrum Herskó munkácsi házaló volt. Ezután sorra történtek letartóztatások, de a gyanus emberek jórészt szabadon kellett bocsátani, mert nehéz volt ellenük bizonyítani. A vádlottak padjára csak nyolczan kerültek: *Welber* Samu, *Welber* János, Heil-

brum Herskó, *Steinberger* Mózes, *Klein* Emánuel, *Rothbaum* Hermann, *Klein* Ábris és *Csucsilla* Istvanné. A budapesti kir. törvényszék pénzhamisítás büntette miatt *Welber* Samut 5 évi, *Welber* Jánost 6 évi, *Heilbrum* Herskót 2 1/2 évi fegyházra, *Steinberger* Mózeset egy évi börtönre ítélte. A többit fölmentette. A kir. ítélő tábla csak annyit változtatott a törvényszék ítéletén, hogy *Steinberger* Mózeset is fölmentette a vád alól. A kir. kuria *Mezei* János bíró előadása mellett ma egész délelőtt tárgyalta e bűnpert s végre is egész terjedelmében helybenhagyta a kir. tábla ítéletét.

SPORT.

Szabad díjlövészet. Értesítés. A nagyvárad polgári lövész-egylet által 1898. évi szeptember hó 10-én megkezdett szabad díjlövészet Ő Felsége Erzsébet királynénak gyászese miatt szeptember hó 11-én beszüntetve lett, a választmány határozata értelmében október hó 1-én és 2-án folytatni és befejeztetni fog. A lövészet és a tekeverseny kezdetét veszi október 1-én délután 2 órakor s tart alkonnyatig, október hó 2-án vasárnap pedig reggeli 8 órától kezdve 2 órai ebédsszünet közl tart este 5 óráig, 7 órakor a nyerevendíjak kiosztása, fél nyolcz órakor — a már aláirt befizetések érvényessége mellett — társas-vacsora a Sportpavillon termében, a »Király-Serleg« ez évi megünneplése a váratlan bekövetkezett országos gyász miatt elmarad. Midőn erről a tisztelt lövész-társakat szerencsém van értesíteni, egyben szives megjelenés és részvételre is felkérem. Nagyvárad, 1898. szeptember 28. *Des Echerolles* *Kraspér* Sándor, fölvészemester.

Dreyfus-ügy.

Az igazságügyminiszter a Dreyfus pör revíziójának vezetésével *Manu* államügyészt bizta meg, aki az egész ügyet a semmitűszék elé fogja terjeszteni s csak ha ez kimondja a revíziót, akkor kerül az ügy egy delegált katonai bíróság elé, amely azt újra átvizsgálva *végleg* dönt fölötte. Ezen hosszú proccesszus mellett tehát nem nagy remény van arra nézve, hogy az ügy, mint azt a Dreyfus-pártiak szeretnék, október hó közepére végleg el fog dőlni.

A közélet még mindig hullámozik, izgatott — a revíziós határozattól. Szenvedélyes, becsmérő hangok emelkednek itt-ott, meentingeken, párt klubokban, a sajtóban, nem épen illedelmes hangon. A Dreyfus-párti lapok megszokott gúnyoros hangon beszélnek a Dreyfus-pör aktacsomójáról, mely a lopkodások következtében folyton vékonyul. Természetes, hogy Rocheforték se maradnak adósok a válasszal. A két csoport sajtójában félreismerhetetlen az irányzat: mentül nagyobb gorombaságot vágni egymás fejéhez olyan módon, amelyhez a nagy forradalom nyomdatermékeiben megfelelő mintát találhatnak.

És csakugyan, az izgatott, szenvedélyes kifakadások egyes társadalmi osztályok ellen kezdik meg is teremni gyűlölcseiket csakugy, mint egy jó századdal ezelőtt.

Mai értesüléseink a következők:

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) A revízió hire nemcsak magában a francia fővárosban kelt nagy mozgalmat, hanem a határszéleken és szomszédos államokban is. Hir szerint *Elzász-Lotharingiában* ügynökök járnak-keinek, kik mindenféle alarm hírekkel nyugtalanítják a népet. Nem kevésbé nyugtalanítólag hat azon terjesztett hir, hogy *Vilmos* német császár ultimátummal lepte meg a fran-

czia kormányt, melyben egyenesen háborúval fenyegetődik, ha a Dreyfus ügyet revidálják. Egyes lapok mozgósítási hírekkel vannak tele.

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Zürichből sürgönyzik, hogy Zola titkárával már két napja ott időzik s a Párisból érkező hírekben a közvélemény hangulatát igyekszik kipuhatólni, hogy vajjon a jelen idő alkalmas-e, hogy minden kellemetlenség nélkül visszatérjen Párisba. Több újságíró előtt, kik tömegesen keresik fel, hogy tőle nyilatkozatot vegyenek, kijelentette, hogy a napokban Franciaországba indul és pár nap múlva Párisban is meg fog jelenni.

TAVIRATOK.

Vilmos császár keleti utazása.

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Konstantinápolyból írják: A török lapok jelentése szerint a Jildiz-palotában Munir basa főszertartásmester elnöklete alatt bizottságot neveztek ki, hogy Vilmos német császár keleti utazása alkalmából megállapítsa a vendéglátás részleteit. Ennek a bizottságnak alája van rendelve a beiruki és a damaskusi helyi bizottság, a melyeknek élén az ottani válik állanak. Tegnap a rendőri miniszterium tanácselnöke a tanács négy tagjával Jaffába utazott. Három szállítóhajó fog rendelkezésre állni, hogy Paleszlinába szállítsa a császári kocsikat és a kíséret kocsijait.

Sztolajovszky.

Csacza, szept. 28. (Saj. tudósít. táv.) Az osztrák területről kitiltott népképviselő és nagy agitátor Sztolajovszky Csaczára szökött, ahonnan kiáltványait, lapjait a lebergi parasztságnak küldözte. A tartományi főnök megkeresésére a csaczai szolgabíró rövidesen és a legnagyobb törvénytelenességgel bánt el vele, amennyiben őt magát és egész nyomdászemélyzetét elfogatta és Trencsénbe vitette vonaton. Utközben Sztolajovszky a kocsiból hirtelen a folyosón termett és észrevétlenül leugrott a robogó vonatról és elmenekült. Tartózkodási helyét mindaddig nem sikerült megtalálni a legszorgosabb kutatás után sem.

Szélhámos gróf.

Budapest, szept. 28. (Saját tud. táv.) Stanislauban, mint onnan írják, a rendőrség letartóztatott egy Korilovszky nevű gróft, aki néhány hónapja, hogy hirtelen oda költözött és nagy uri életet kezdett. Azon állításával, hogy Magyarországon 21000 holdnyi terjedelmű birtoka van, sokakat lépre csalt jó summa összegek erejéig és végre pedig nagy összegről szóló váltókat hamisított.

A francziák Afrikában.

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Párisból távirják: A »Gaulois« Trouillot gyarmatügyi miniszterrel folyt beszélgetést közöl, amelyben Trouillot megczáfolja azt a híresztelést, hogy Marchand parancsnokot cserben hagyták. A kormány békés szándéka és a félreértések eloszlatására irányuló óhajta korántsem a

lemondás politikája, de meg kell várni Marchand jelentéseit. Az összeütközést kikerülték, a diplomáciai tárgyalásokat megindították és Párisban rendezni fogják a Fasodára vonatkozó és a többi ebből eredő kérdést.

Vasuti szerencsétlenség.

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Gráczból sürgönyzik: Az 5. sz. karinthiai vonat, midőn a déli pályaudvarra berobogott, hozzáurlódott egy tehervonat gépéhez, a mely épp a fűtőházból jött kifelé. Mind a két gép nagyon megsérült. A tehervonat gépének vezetője életét veszítette. A karinthiai vonat utasai sértetlenek maradtak és az 1. sz. vonattal folytatták utjokat.

Kormányzójelölés New-Yorkban.

Budapest, szept. 28. (Saját tud. táv.) Saratogából távirják: A köztársasági párt-egyesület Rooseveltt ezredest jelölte New-York állam kormányzójául és olyan párt-programot fogadott el, amelyben kijelentik, hogy az elvállalt felelősség nem engedi meg, hogy az Egyesült-Államok visszaadják Spanyolországnak a Fülöp-szigeteket.

Krétaï ügyek.

Budapest, szept. 28. (Saját tud. táv.) Mint a Reuter-ügynökségnek külön forrásból jelentik: Anglia, Franciaország, Oroszország és Olaszország már megegyeztek a krétaï ügyben a szultánhoz intézendő ultimátum egyes pontjaira nézve. Az ultimátumot 24 órán belül átadják.

Budapest, szept. 28. (Saját tud. táv.) Konstantinápolyból távirják: A négy nagy-követ tanácskozásait a krétaï kérdés végleges megoldására teendő intézkedések ügyében titokban tartják.

Kinai hírek.

Budapest, szept. 28. (Saj. tud. táv.) A »Times«-nek jelentik Sanghaiból, hogy Csili alkirályát Jüln-t, Tien-Csinből áthelyezték Pekingbe. Kang-Ju-Mei itt úgy nyilatkozott, hogy Jüln elkeseredett ellensége a császárnak. Az anya-császárné újabb rendeleteket bocsát ki, amelyek számúzik a reform-párt több tagját.

Ugyancsak a »Times«-nek jelentik Pekingből, hogy Kang-Ju-Mei-nek mintegy nyolcz párthive ellen vizsgálatot indítottak, azzal vádolván őket, hogy összeesküdtek az anya-császárné ellen és összeköttetésben állanak a dél-kinai lázadás vezetőivel.

KÖZGAZDASÁG.

Tanulmányi kirándulás Mezőhegyesre.

A nagyméltóságu földmívelésügyi miniszter ur felkérésünkre engedélyezte, hogy vármegyénk *intelligens gazdaközönsége* részére is rendezzünk egy tanulmányi kirándulást Mezőhegyesre.

A tanulmányi kirándulás f. év október hó 12., 13., 14. és 15-ére van tervezve. Indulás Nagyváradról október hó 12-én d. e. 10 óra 20 perczkor, érkezés Mezőhegyesre délután 5 órakor. Visszajövet indulás Mezőhegyesről okt. 15-én reggel, érkezés Nagyváradra délután 5 óra 30 perczkor.

A kiránduláson résztvevők úgy a vasuti mint az elszállásolás és ellátás költségeit maguk viselik.

Ennélfogva felhívjuk Biharmegye mindazon t. intelligens gazdaközönségét, kik ezen tanulmányi kiránduláson részt venni óhajtanak, ezen szándékukat mielőbb, de legkésőbb f. évi október hó 8-ig bezárólag az egylet titkári hivatalánál jelentsék be.

Nagyvárad, 1898. szept. 29.

A biharmegyei gazd. egylet elnöksége.

Nagyváradí hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradí piaczon 1898. szept. hó 27-ik napján tartott vásárban eladott természetmények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 8.90. Uj 8.80. Kétsz. buza 6.60—7.—. Rozs 6.40—6.70. Arpa 5.10—5.30. Zab 5.20—5.40. Tengeri: ó 5.60. uj 4.20. Borsó 12.—. Lencse 16.—. Bab 6.50. Köleskása 12.—. Burgonya 2.10. 100 kiló lángliszt 16.50, zsemlyelisz 15.50, fehérkenyér liszt 14.50, barnakenyér liszt 11.50, széna fuvarral 2.—, szalma 0.45 Szalona 72.—, 6 kiló zsup-szalma —05, 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.20, tölgyfa 2.80, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 44.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kőszó 10.70, nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 33.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 23.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 9.50. köles 5.20 repce 12.—, dió 12.—, mogyoró —, aszu szilva —. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 72, sertéshus 60, juh-hus 36, veres hagyma 6, fog-hagyma 32, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 12. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. búkköny —, 1 mm. luczernamag — 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1898. évi szept. 27-ről: Tiszta buza körülbelül 1500 hltr, kétszer. res buza 300 hltr, rozs 400 hltr, arpa 300 hlt. zab 300 hltr, tengeri 600 hltr, burgonya 800. hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 120 drb, félhizott 110, sovány 150, süldő 300, malac: 900, hizott marha 10, jármás ökör 470, fejős tehén 290, borju 236, bivaly 5, juh és kecske 200, ló 358.

Marha ártáblázat 1898. szeptember 27-ről Egy pár első rendű jármás ökör 315—330, egy pár másodrendű jármás ökör 210—295, egy pár harmadrendű jármás ökör 125—200, 1 pár fejős tehén 90—190. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 65—85. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 45—62, 1 drb. veres borju 10—18, 1 drb. fél éves borju 16—23, 1 drb. egy éves borju 21—32, két éves borju 32—56. 1 pár hizott sertés 56—94, 1 pár fél éves 21—24 1 pár egy éves sertés 35—52, 1 pár két éves sertés 56—82, egy jó igás ló 50—90, egy pár ökrbőr 16—21, egy pár tehénbőr 13—16 1 pár borjubőr 6—8, 1 pár lóbor 7—10.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, szeptember 28.

Buza őszre	—	—	—	—	—	8.71
Buza tavaszra	—	—	—	—	—	8.89
Uj tengeri	—	—	—	—	—	4.51
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—	5.09
Rozs őszre	—	—	—	—	—	8.—
Zab őszre	—	—	—	—	—	5.80

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 28.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	353.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	379.50
Allamvasut	—	—	—	—	—	848.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	620.82

Wagon-kölcsön	256.—
Villamos vasut	259.30
Magyar leszámítoló	262.50
Iparbank	104.25
Budapest közuti	843.87
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	253.60
Magyar jelzálog	250.25

B é c s, szeptember 28

Az irányzat szilárd.	
Oszt. hitel	352.12
Magyar hitel	380.—
Allamvasut	348.—
Birodalmi márka	58.87

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. szeptember 28-án

Magyar aranyjárdék 4%	120.—
Magyar koronajárdék	98.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	119.25

Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.15
Italmérési jog megváltási kötvény	100.15
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	161.—
Tiszabályaízi és szegedi sorsjegyek kölcsön	140.50
Oszt. járadék papírban	101.20
Oszt. járadék ezüstben	101.05
Oszt. járadék aranyban	121.—
Oszt. korona járadék	101.25
1860. Oszt. államsorsjegyek	140.50
Oszt. magyar bankrészevény	903.—
Magyar hitelbankrészevény	311.50
Oszt. hitelintézeti részevény	356.30
Páris vista	359.50
Német birodalmi márka	951.—
London vista	588.20 1/2
Páris vista	121.25 1/2
20 márkás arany	11.75

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

STEIN S.

keztyü és mieder üzlete

Nagyváradon.

Van szerencsém a m. t. közönség becses tudomására hozni, hogy **Nagyváradon, Fő-utca, Bazár épületben** levő keztyü üzletemhez

válfűző (mieder) termet

rendeztem be.

A fűzők nőm, szül. Pollák Hermina felügyelete alatt fognak készülni, kinek Budapesten, a Bécsi-utcában 6 éven át elsőrendű fűzőterme volt, hol is alkalmán lévén oly bő tapasztalatokat szerezni, hogy a legfinomabb izlésnek megfelelő és bármely formájú fűzőt a legpontosabban képes elkészíteni.

A t. hölgyközönség legjobban tudja, mily előnyöket biztosít egy **egészségi szempontból** mint a ruha készítésénél egy pontosan a test kívánsága szerint készített fűző, miért is azon szíves kéressel fordulok a m. t. hölgyközönséghez, hogy szerencsétlenségem b. megrendelésükkel és vagyok magamat szíves jóindulatába ajánlva

teljes tisztelettel

S T E I N S.

Külön próbaterem!

HADI FELSZERELÉSEK RAKTÁRA.

Egyenruházati intézet.

Egyenruhákat és felszereléseket

minden fegyver nemhez a legszebb kivitelben és a **legjutányosabban** szállítok

FEHÉR I.

Valódi **Angol** és **Francia** divat szövetek az őszi és téli idényre a legnagyobb választékban megérkeztek.

☞ **Mintákat kívánatra bérmentve küldök.** ☜

FEHÉR I., férfi-szabó,
Nagyvárad, Fő-utca.

276 10-10

!Üzlet megnyitás!

PONGOR JÓZSEF

Budapest egyik legelőkelőbb divatáruháza városunkban **Bémer-tér, 310. szám** alatt,

☛ fiók üzletet ☛

nyitott, hol az őszi és téli idény összes újdonságai, a legújabb **francia** és **angol** divatkelmék, továbbá mindennemű **férfi divatáru-cikkek** állandóan nagy választékban tartatnak raktáron.

A n. é. közönség b. látogatását és pártfogását kéri kiváló tisztelettel:

Pongor József.